

Türkiye'nin Uluslar Arası Örgütlerle İlişkisi

Kazanım: C.12.15

Türkiye'nin küresel ve bölgesel ölçekteki siyasi, askeri ve ekonomik örgütlerle ilişkisini yorumlar.

Küresel Örgütler ve Türkiye

I. Ve II. Dünya savaşlarının ortaya çıkardığı sorunlar,

Uluslararası güç dengeleri arasında oluşan rekabet,

Soğuk savaş,

Ülkemizi küresel ve bölgesel ölçekteki çeşitli siyasi, askeri ve ekonomik örgütlerle işbirliğine yöneltmiştir.

Ülkemizin Üyesi Olduğu Bazı Uluslararası Örgütler

Siyasal Örgütler

Birleşmiş Milletler (BM)

İslam Konferansı Örgütü
(İKÖ)

Avrupa Konseyi İnsan
Hakları
Mahkemesi (AİHM)

Avrupa Konseyi

Ekonomik Örgütler

Uluslararası Para Fonu (İMF)

Dünyanın en büyük 20
ekonomisi (G-20)

Dünya Bankası

Ekonomik Kalkınma ve
İşbirliği
Örgütü (OECD)

Askeri Örgütler

NATO

Batı Avrupa Birliği

A. SİYASAL ÖRGÜTLER

Birleşmiş Milletler (BM)

Kuruluş amacı, İkinci Dünya Savaşı'nı kazanan ülkeler tarafından savaş sonunda ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkları çözmektir.

Merkezi New York'tadır

Birleşmiş Milletler 'in New York'taki Karargah Binası

Birleşmiş Milletler (BM)

Dünyada barış ve güvenliği sağlamak amacıyla 51 ülke bir araya gelerek 24 Ekim 1945 yılında Birleşmiş Milletler'i kurdular.

Türkiye Birleşmiş Milletler'in kurucu üyeleri arasında yer almaktadır.

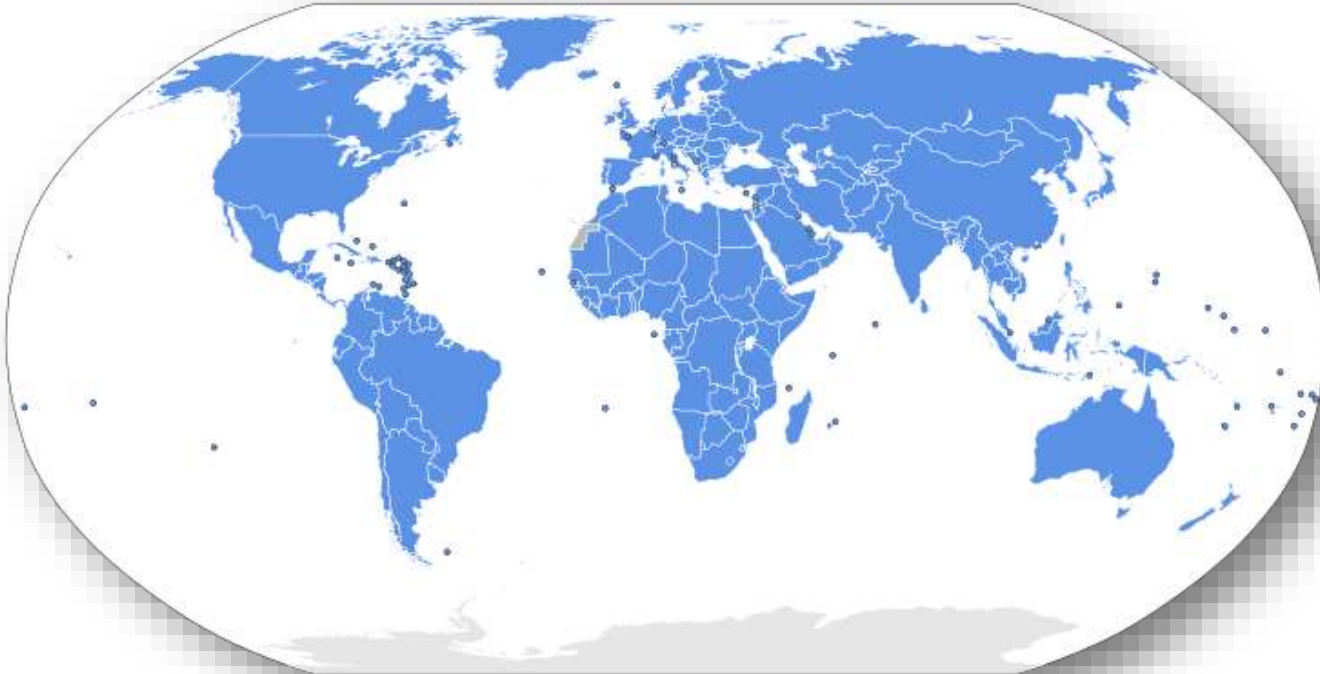

Birleşmiş Milletler (BM)

Günümüzde üye sayısı 192'ye ulaşmıştır

ABD, Çin, Rusya, Fransa ve İngiltere alınan kararlarda veto hakkına sahiptirler.

Bu ülkelerin onaylamadığı kararlar yürürlüğe girmez

BM Organları

Genel Kurul

Vesayet Konseyi

Güvenlik Konseyi

Ekonomik ve Sosyal Konsey

Uluslararası Adalet Divanı

Genel Sekreterlik

Birleşmiş Milletler'e bağlı kuruluşlar

No	Kısaltılmışı	Kuruluş	Merkez	Yıl
1	FAO	Gıda ve Tarım Örgütü	Roma, İtalya	1945
2	IAEA	Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu	Viyana, Avusturya	1957
3	ICAO	Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü	Montreal, Kanada	1947
4	IFAD	Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu	Roma, İtalya	197
5	ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü	Cenevre, İsviçre	1946
6	IMO	Uluslararası Denizcilik Örgütü	Londra, Birleşik Krallık	1948
7	IMF	Uluslararası Para Fonu	Washington, D.C., ABD	1945
8	ITU	Uluslararası Telekomünikasyon Birliği	Cenevre, İsviçre	1947
9	UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü	Paris, Fransa	1946
10	UNIDO	Birleşmiş Milletler Endüstriyel Gelişme Örgütü	Viyana, Avusturya	1967
11	UPU	Dünya Posta Birliği	Berne, İsviçre	1947
12	WB	Dünya Bankası	Washington, D.C., ABD	1945
13	WFP	Dünya Gıda Programı	Roma, İtalya	1963
14	WHO	Dünya Sağlık Örgütü	Cenevre, İsviçre	1948
15	WIPO	Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü	Cenevre, İsviçre	1974
16	WMO	Dünya Meteoroloji Örgütü	Cenevre, İsviçre	1950
17	UNWTO	Dünya Turizm Örgütü	Madrid, İspanya	1974
18	UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu	New York City, ABD	1946
19	INSARAG	Uluslararası Arama Kurtarma Danışma Grubu	Cenevre, İsviçre	1991

İstanbul, BM Nüfus Fonu'na Ev Sahipliği Yapacak

İstanbul, 36 ülkenin onayıyla BM Nüfus Fonu'nun Doğu Avrupa ve Orta Asya Bölge Bürosunun ev sahipliğine seçildi.

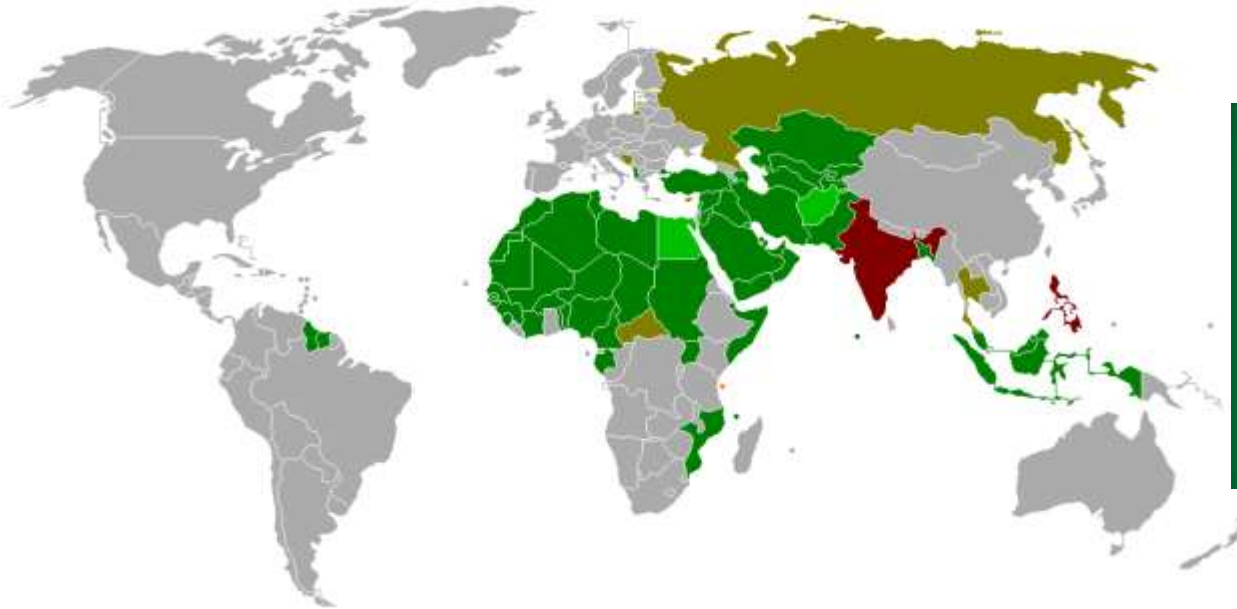

Doğu Avrupa ve Orta Asya'daki 20 ülkede, anne-çocuk ve üreme sağlığı konusunda önemli çalışmalar yürütecek.

Bu durum başka BM bölge bürolarını da beraberinde getirmesi ve bu kapsamda İstanbul'u BM büroları açısından bölgesel bir merkez haline getirebileceği için son derece önemli bulunuyor.

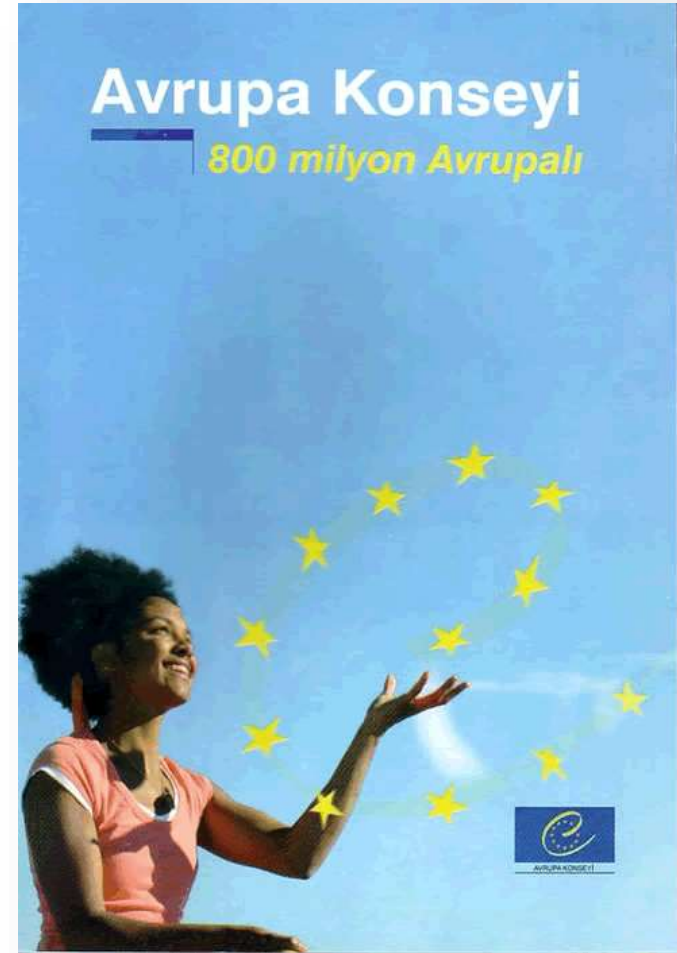
İslam Konferansı Örgütü (İKÖ)

Eylül 1969 tarihinde Fas'ın başkenti Rabat'ta toplanan Zirve sonucu uluslararası barış ve uyumun tesisi çerçevesinde Müslüman ülkeler arasında dayanışma ve işbirliğinin ilerletilmesi amacıyla kurulmuştur. Türkiye, İKÖ'ye 1969 yılında üye olmuştur

Avrupa Konseyi

1949 yılında insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü savunmak amacıyla Avrupa çapında kurulmuş hükümetler arası bir kuruluştur.

Avrupa Konseyi

Avrupa Birliği'nden farklı bir örgütlenmedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Avrupa Konseyi'ne bağlıdır.

Belarus, Kazakistan, Kosova ve Vatikan hariç tüm Avrupa ülkeleri üyedir.

Avrupa Konseyi

Avrupa Konseyi'nin Avrupa Birliği ile karıştırılmasının en önemli sebebi olan Avrupa bayrağı, esasında Avrupa Konseyi'ne aittir.

Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi'nin izniyle aynı Avrupa bayrağını kullanmaktadır.

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM)

*Avrupa Konseyi'ne bağlı, 1959 yılında kurulmuş
uluslararası bir mahkemedir.*

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM)

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve ek protokolleriyle güvence altına alınmış olan temel hakların çiğnenmesi durumunda, başvurulabileceği bir yargı merciidir.

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM)

**Avrupa Konseyi'ne üye olan ve aralarında Türkiye,
Rusya, Sırbistan, Gürcistan ve Azerbaycan'ın da
bulunduğu 47 Avrupa devleti, Avrupa İnsan
Hakları Mahkemesi'nin yargı yetkisini
tanımaktadır.**

**Mahkeme, Fransa'nın Strasburg şehrinde
bulunmaktadır.**

B. EKONOMİK ÖRGÜTLER

IMF (Uluslararası Para Fonu)

1944 yılında 44 devletin katılımıyla kurulmuştur

2007 yılında Sırbistan Karadağ'ın katılımı ile IMF'ye üye ülke sayısı 185 olmuştur.

IMF (Uluslararası Para Fonu)

IMF, ortaya çıkabilecek kısa vadeli ödeme güçlükleri için devletlere kredi vererek dünya ticaretinin canlılığını korumayı hedefler

IMF'nin amaçları şunlardır

1. Dünya para meselelerinin çözülmesi için ülkeler arasında iş birliği sağlamak

2. Dünya ticaretinin dengeli şekilde gelişmesini sağlayarak üye devletlerin istihdamını arttırmak

3. Ülkelerin ödeme gücünü çekmemesi için gerekli çözümler üretmek

4. Devalüasyonlara engel olmak

IMF (Uluslararası Para Fonu)

IMF, bilançoları fazla veya açık veren ülkelere müdahale etme imkânına sahiptir.

Bunu Guvernörler Heyeti aracılığı ile yapar.

Guvernörlerin oy hakkı üye ülkelerin oy gücüyle sınırlıdır.

Bu heyete her ülke iştirak ettiği sermaye ile orantılı oy hakkına sahiptir.

IMF (Uluslararası Para Fonu)

Buna göre en fazla oy hakkına sahip ülke, sermayesi ile orantılı olarak ABD'dir.

IMF her ülkeye hissesinin % 25'i oranında kredi vermekle mükelleftir.

Türkiye, IMF'ye 1947 yılında üye olmuştur.

Dünyanın en büyük 20 ekonomisi (G-20) Sayfa:149

1999 yılında üye ülkeler arasında ticaret, enerji, istihdam, çevre, bölgesel güvenlik, ekonomi sorunlarına çözüm arama;

Nükleer güvenlik, uyuşturucu ve terör gibi konularda işbirliği yapmak amacıyla kurulmuştur.

Dünyanın en büyük 20 ekonomisi (G-20) Sayfa:149

G-20, dünya ekonomisinin % 85'ini oluştururken, dünya ticaretinin % 80'ini gerçekleştiriyor.

G-20, dünyanın en büyük ekonomileri arasında yer alan 19 ülkeden ve Avrupa Birliği Komisyonu'ndan oluşuyor.

G-20 ülkelerinin nüfusu ise, dünya nüfusunun üçte ikisine denk geliyor

G-20'de yer alan ülkeler

ABD, İngiltere,
Japonya,

Kanada,
Almanya,
Fransa,

İtalya, Rusya,
Avustralya,

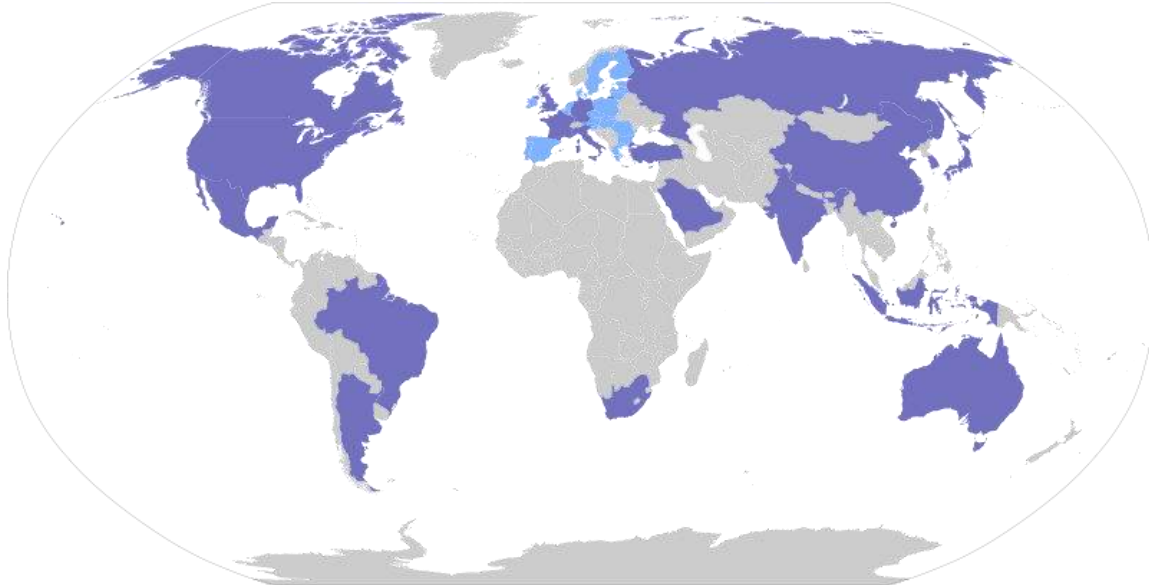
Brezilya,
Arjantin,

Hindistan, Çin,
Endonezya,

Meksika, Suudi
Arabistan,

Güney Afrika,
Güney Kore,

Türkiye ve
Avrupa Birliği
Komisyonu.

Dünyanın en büyük 20 ekonomisi (G-20) Sayfa:149

G-20'ye üye 19 ülkenin hepsinin milli geliri dünyada ilk 31'de yer alıyor.

Tayvan, İsviçre, Norveç, İran ve Venezüella, ekonomik olarak bazı üyelere daha büyük olmalarına rağmen G-20'de bulunmuyor.

Birçok AB ülkesi de, G-20'de bağımsız olarak değil, sadece AB Komisyonu ile temsil ediliyor.

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Asemblesi (KEİ)

25 Haziran 1992 günü
İstanbul'da kurulmuştur

Temel amaç üye ülkeler
arasında bölgesel
ekonomik işbirliği
yapmak, Karadeniz
havzasının bir barış,
istikrar ve refah bölgesi
olmasını sağlamak

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Asemblesi (KEİ)

Kurucu ülkeler

Arnavutluk, Azerbaycan,

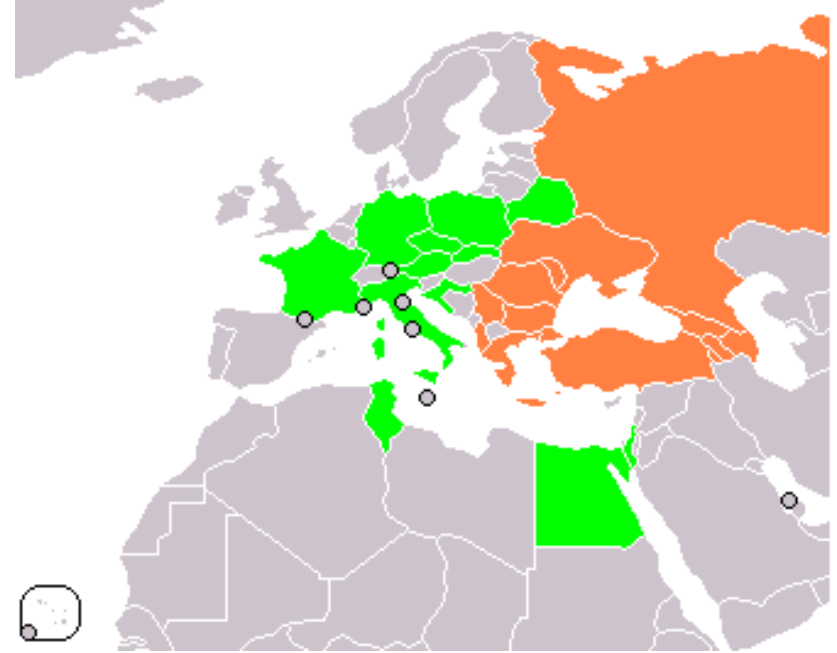
Bulgaristan, Ermenistan,

Gürcistan, Moldova,

Romanya, Rusya,

Türkiye, Ukrayna,

Yunanistan

Dünya Bankası

Dünya Bankası, II. Dünya Savaşı'ndan sonra Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası (IBRD) adıyla kurulmuş,

1947 yılında Birleşmiş Milletler'in özerk uzman kuruluşlarından biri olma özelliği kazanmıştır.

Dünya Bankası

Günümüzde 181 ülke Dünya Bankasının üyesidir. Bunlardan 11'i, banka sermayesinin % 55'ine sahiptir.

Türkiye'nin sermayedeki payı ve oy gücü % 0,5 düzeyindedir.

OECD (Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü)

1946 yılında kurulan Avrupa Ekonomik İş Birliğinin temelleri üzerine 14 Aralık 1960 yılında imzalanan Paris Antlaşması ile kurulmuştur.

Örgütün başlıca amaçları şu şekilde sıralanabilir:

1. Tüm üye ülkelerde halkın yaşam standardını iyileştirmek, gelişmeyi sağlayan ekonomik politikalara destek vermek

2. İşsizliğin ortadan kaldırılmasını sağlamak

3. Ülkeler arasında ayırım gözetmeden dünya ticaretinin geliştirilmesine destek vermek

C. ASKERİ ÖRGÜTLER

NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Rusya'ya karşı ABD ve Avrupa ülkelerinin tarafından 9 Nisan 1949 tarihinde Washington'da kurulmuştur.

NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)

Üye ülkelerden herhangi birinin toprak bütünlüğü, siyasi bağımsızlığı ve güvenliği tehlikede olduğunda veya üye ülkelerden birine yapılan saldırıda tüm üye ülkelerin birlikte hareket etmesi kararlaştırılmıştır.

NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)

Türkiye bu örgüte 1952 yılında üye olmuştur. Türkiye NATO'ya üye olduktan sonra yapılan anlaşma çerçevesinde Kore'ye asker göndermiştir.

Batı Avrupa Birliği

Yarı etkin bir Avrupa güvenlik ve savunma örgütüdür.

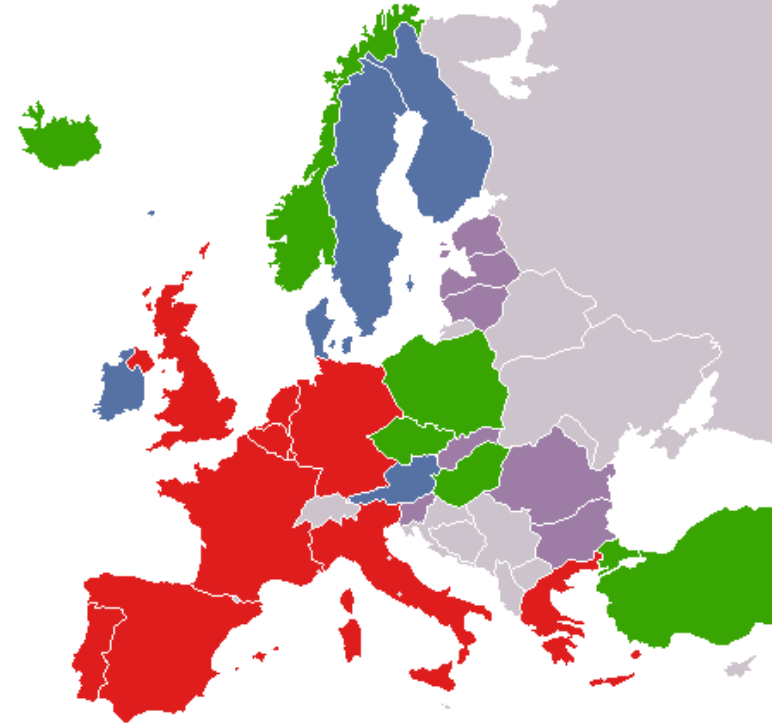
17 Mart 1948 tarihli Brüksel Antlaşması'yla kurulmuş ve 1954 yılında İtalya ile Batı Almanya'nın katılımlarıyla büyümüştür.

Batı Avrupa Birliği

Batı Avrupa Birliği'nin genel merkezi Brüksel'dedir.

Başka bir örgüt olan Avrupa Birliği ile karıştırılmamalıdır.

Red	Üye Ülkeler
Green	Ortak Üyeler
Grey	Ortak İşbirliği
Blue	Gözlemciler

2011 - LYS3 / COĞ-1

Dünyadaki bağımsız devlet sayısı çeşitli kaynaklarda farklılık göstermektedir. 2010 yılı itibarıyla Birleşmiş Milletlere üye 192 devlet bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, Birleşmiş Milletlere üye olmayan Vatikan da, dünyadaki devletlerin hemen hepsi ve Birleşmiş Milletler tarafından tanınmaktadır. Diğer taraftan, bağlı buldukları devletten tek taraflı olarak bağımsızlığını ilan eden devletler de vardır. 2010 yılı itibarıyla, Birleşmiş Milletler tarafından resmen bağımsız bir devlet olarak tanınmamasına karşın Kosova, Abhazy ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin de aralarında bulunduğu birçok devlet, en az bir Birleşmiş Milletler üyesi devlet tarafından resmen tanınmıştır. Tüm bunların yanı sıra, İsrail-İran, Güney Kore-Kuzey Kore örneklerinde olduğu gibi, hepsi Birleşmiş Milletlere üye olmalarına karşın birbirlerinin bağımsızlıklarını tanımayan devletler de bulunmaktadır.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi savunulamaz

A) Bazı devletlerin tek taraflı bağımsızlık ilanı, siyasal sorunlar ya da devlet çıkarları nedeniyle bağımsız devletlerin bir kısmı tarafından kabul edilmemektedir.

B) Her devlet, bağımsız devlet sayısını kendisinin resmen tanıdığı devletlerle sınırlı tutmaktadır.

C) Birleşmiş Milletlere üye bazı devletler arasındaki siyasal sorunlar, bu devletlerin karşılıklı olarak birbirlerini tanımamalarına neden olmaktadır.

D) Birleşmiş Milletlere üye devlet sayısı, tek taraflı olarak bağımsızlığını ilan eden devletlerin de katılımıyla artmaktadır.

E) Birleşmiş Milletlere üye olmamasına karşın, bağımsızlığı Birleşmiş Milletler tarafından resmen kabul edilen devletler de bulunmaktadır.

2011 - LYS4 / COĞ-2

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatının amacı, üye ülkelerin potansiyellerinden, coğrafi yakınlıklarından, ekonomilerinin birbirlerini tamamlayıcı özelliklerinden yararlanarak, aralarında ikili ve çok taraflı ekonomik, teknolojik ve sosyal ilişkilerini çeşitlendirmek ve daha da geliştirmek, böylelikle Karadeniz Havzası'nın bir barış ve istikrar bölgesi olmasını sağlamaktır. Bu nedenle yalnızca Karadeniz'e kıyısı olan ülkeler değil, ekonomisinde Karadeniz'in etkili olduğu birçok ülke de Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatının kurucu üyeleri arasında yer almaktadır.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerden hangileri, Karadeniz'e kıyısı olmamasına karşın Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatının kurucu üyelerindedir?

A) Arnavutluk – Ermenistan

B) Romanya – Türkiye

C) Bulgaristan – Gürcistan

D) Rusya Federasyonu – Moldova

E) Ukrayna – Yunanistan

2010 – LYS3 / COĞ-1

Aşağıdaki tabloda iki Avrupa ülkesinin üye olduğu bazı uluslararası örgütler verilmiştir.

	X Ülkesi	Y Ülkesi
AB Üyeliği	✓	
BM Güvenlik Konseyi Daimi Üyeliği		✓
G-8 Üyeliği	✓	✓

Buna göre X ve Y ülkeleri aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

X

Y

A) Almanya

Fransa

B)Almanya

Rusya Fed.

C) Fransa

Rusya Fed.

D) Fransa

Almanya

E) Rusya Fed.

Fransa

Yararlanılan Başlıca Kaynaklar

Komisyon, Coğrafya 12 MEB Ders Kitabı, İstanbul 2011

Sema KÖROĞLU, Mahmut KÖROĞLU, Coğrafya 12, Esen Yay, Ankara 2009

Cumhur ABAY, Coğrafya 12, Esen Yay, Ankara 2011

Komisyon, YGS-LYS Coğrafya, FEM Dergisi Yayınları, İstanbul 2011

<http://tr.wikipedia.org> (ilgili maddeler)